

Projectplan Waterwet project 'Aanleg hoogwater- bescherming Slenaken'

Ontwerp vastgesteld door het
dagelijks bestuur bij besluit
van 24 februari 2015

Projectplan 'Aanleg hoogwaterbescherming Slenaken'

Het Waterschap Roer en Overmaas is voornemens, gelet op artikel 5.4 van de Waterwet, het projectplan ten behoeve van de hoogwaterbescherming Slenaken vast te stellen. Deze bescherming geschiedt door het aanleggen van een groene (vloed)dam in het dal van de Gulp in Slenaken en deze uit te voeren in overeenstemming met het bepaalde in dit projectplan.

1 Projectbeschrijving

Overeenkomstig artikel 5.4 lid 2 van de Waterwet bevat dit projectplan een beschrijving van het voorgenomen werk, de wijze waarop dit wordt uitgevoerd en een beschrijving van de te treffen voorzieningen gericht op het ongedaan maken of beperken van de nadelige gevolgen van de uitvoering van dit werk.

1.1 Voorgenomen wijziging

De locatie waar de groene dam is geprojecteerd ligt in het dal van de Gulp, bovenstrooms van Slenaken, in de gemeente Gulpen-Wittern. De dalvlakte van het Gulpdal tussen Slenaken en de landsgrens met België waar de groene dam is gepland heeft een breedte van ruim 100 meter. De Gulp heeft hier een natuurlijk karakter, met meanders, grindbanken, afkalvende oevers en een grote afwisseling in breedte, diepte en stromingspatronen. Het gebied is divers begroeid en is merendeels verder in gebruik als grasland.

In juli 2012 heeft een onverwachte 'flash flood' na hevige neerslag in het stroomgebied van de Gulp ervoor gezorgd dat grote delen van Slenaken, Beutenaken en Pesaken korte tijd blank hebben gestaan en overlast ontstond voor diverse woningen en bedrijven in de nabijheid van de Gulp. Als gevolg van deze overstroming hebben gemeente Gulpen-Wittern, provincie Limburg en Waterschap Roer en Overmaas besloten om tot een duurzame oplossing te komen teneinde de kans op dit soort onverwachte calamiteiten in de toekomst te verminderen.

Op basis van een verkenning van de mogelijkheden is besloten om bovenstrooms van Slenaken op Nederlands grondgebied een retentiebekken te creëren dat ervoor zorgt dat pieken in de afvoer van de Gulp worden afgevlakt en calamiteiten benedenstrooms zoveel mogelijk worden voorkomen. Dit retentie bekken kan worden gerealiseerd door de aanleg van een groene dam dwars op de lengterichting van het dal.

1.2 Wijze van uitvoering

De aan te leggen dam bestaat uit een gekromde dam van circa 180 meter lengte en een maximale hoogte van circa 3,8 meter boven maaiveld. De buffercapaciteit die daardoor ontstaat bedraagt ca. 75.000 m³. Indien de volledige buffercapaciteit wordt benut staat het water tot net voor de Belgische grens buiten de oevers van de Gulp. Calamiteiten in Slenaken en verder stroomafwaarts in Beutenaken, Euverem en Gulpen worden daarmee zoveel mogelijk voorkomen. In de dam is een doorvoer voorzien die de vloedgolf aftopt tot 8 m³/sec. Deze doorvoer bestaat uit een buis met een maximale lengte van 22 meter, inclusief een in- en uitstroomvoorziening. De buis fungeert als knijpconstructie die vanaf een bepaalde afvoer opstuwing veroorzaakt aan de bovenstroomse zijde van de dam. Benedenstrooms van de dam zijn geen ingrepen nodig. De keuze voor een buis maakt het mogelijk dat deze met een overdiepte aangelegd kan worden. Hierdoor kan zich in de duiker een waterbodem vormen, hetgeen gunstig is voor het gebruik van de buis als leefgebied en migratieroute voor aquatische organismen.

1.3 Te treffen voorzieningen

De werkzaamheden voor aanleg van de dam en duiker zullen worden uitgevoerd in een zo beperkt mogelijke zone rondom de dam. Ter plekke van de Gulp wordt de werkstrook zo krap mogelijk gehouden in verband met het Natura2000-gebied en het direct noordelijk van de dam gelegen Elzenbroekbos met de beide waterloopjes van de Nieuwheesbohn.

Bij de uitvoering van de werkzaamheden wordt rekening gehouden met beschermde planten- en diersoorten. Er zal gewerkt worden op basis van de Gedragscode Flora- en Faunawet voor Waterschappen en aanvullende werkvoorschriften zoals die in het projectplan bij de ontheffingsaanvraag ex artikel 75 van de Flora- en Faunawet staan beschreven. De gedragscode stelt de waterschappen in staat gebruik te maken van de mogelijkheden die het Vrijstellingenbesluit biedt. Door te werken volgens de voorwaarden van het Vrijstellingenbesluit vervalt de administratieve last die met het aanvragen van eventuele ontheffingen is gemoeid.

De gedragscode bevordert verder de structurele inbedding van soortbescherming in het handelen van waterschappen en schept duidelijkheid vooraf.

De toegang tot het werkterrein vanaf de openbare weg hangt af van de medewerking van terreineigenaren, maar is gelegen aan de Hees, Waterstraat of Heijenratherweg in Slenaken. Voorkeur heeft hierbij toegang via de Heijenratherweg. Verder dienen er op de dalbodem schade beperkende maatregelen getroffen te worden om het grasland niet overmatig kapot te rijden. Denk daarbij aan het gebruik van rijplaten.

Om de aanleg van de dam mogelijk te maken dienen negen bomen gerooid te worden, waarvan 1 haagbeuk in de graft en 1 zwarte els en 7 schietwilgen langs de Gulp.

Als eerste zal de duikerconstructie worden aangelegd. De hierbij vrijkomende grond wordt daarna gebruikt om de meander van de Gulp die onder de dam terecht komt te dempen. Voor de aanleg van de dam wordt de toplaag van de bodem onder de dam verwijderd en in depot gezet. Deze wordt bij de afwerking van de dam over het damlichaam als toplaag verwerkt. Na het verwijderen van de toplaag worden de kielspitte aangelegd. Dit zijn een soort waterdichte plinten van klei die in de grond onder de teen van het talud worden aangebracht om te voorkomen dat water bij piekafvoeren onder de dam door komt op plekken waar dit niet de bedoeling is.

Als het fundament van de dam gereed is wordt het grondwerk van de dam zelf, inclusief de op- en afritten aan de uiteinden, uitgevoerd. Ten behoeve van de dam moet circa 7000 tot 8000 m³ grond worden aangevoerd. Aan de westzijde van de dam wordt een circa 15 meter brede noodoverloop aangebracht op de dam. Deze noodoverstort functioneert pas vanaf een zgn. T=100.

De in- en uitstroomopening van de duiker worden afgewerkt met stapelstenen van Ardenner gres. Op het bovenstroomse talud van de dam worden verspreid enkele blokken van Ardenner gres aangebracht die als schuilgelegenheid en leefgebied voor amfibieën en reptielen dienen. Ter afronding wordt het huidige (voormalige) landbouwbruggetje over de Gulp gesloopt. Dit bruggetje wordt niet meer als overgang gebruikt en kan na verwijdering derhalve geen belemmering meer vormen voor pieken in de Gulp.

Gelijktijdig met de aanleg van de dam wordt aan de noordzijde van de poel op de dalvlakte in het zuidelijk deel van het dal een laag walletje van circa een halve meter hoogte aangelegd. Dit om de in de poel aanwezige populatie amfibieën te vrijwaren van de introductie van vis bij een eventuele inundatie van het dal. Dit walletje krijgt een zodanige hoogte dat de poel tot en met een T=25 vrij blijft van inundatie.

Het werk zal in hoofdzaak worden uitgevoerd met behulp van hydraulische graafmachines. Het noodzakelijke grondtransport zal via vrachtauto's plaatsvinden. Mogelijk dat in het Gulpdal met kleiner materieel gewerkt moet worden. Dit zal enige overlast voor de omgeving met zich meebrengen. Omdat pas gewerkt mag worden na gevoelige periodes in verband met voorkomen van de das, broedvogels en vissen moet de uitvoering geschieden in de periode tussen juli en november. Deze periode valt dus deels samen met het hoogseizoen van de horeca ter plaatse.

Als gevolg van dit projectplan is geen financiële schade voorzien die de uitvoering van het project in de weg staat. Voor eventueel financieel nadeel dat onverhoopt ontstaat als gevolg van de uitvoering van het projectplan kan een benadeelde een beroep doen op artikel 7.14 van de Waterwet. Dit artikel bepaalt dat aan degene die als gevolg van de rechtmatige uitoefening van een taak of bevoegdheid in het kader van het waterbeheer schade lijdt of zal lijden, op zijn verzoek door het betrokken bestuursorgaan een vergoeding wordt toegekend, voor zover de schade redelijkerwijze niet of niet geheel te zijnen laste behoort te blijven en voor zover de vergoeding niet of niet voldoende op andere wijze is verzekerd. Het verzoek tot vergoeding van de schade bevat een motivering en een onderbouwing van de hoogte van de gevraagde schadevergoeding. Op de hier bedoelde verzoeken om schadevergoeding is naast artikel 7.14 van de Waterwet ook de Regeling Nadeelcompensatie Waterschap Roer en Overmaas van toepassing.

2 Toetsing Waterwet

De toepassing van de Waterwet is gericht op:

- a. het voorkomen en waar nodig beperken van overstromingen, wateroverlast en waterschaarste, in samenhang met
- b. bescherming en verbetering van de chemische en ecologische kwaliteit van watersystemen en
- c. vervulling van maatschappelijke functies door watersystemen;
- d. KRW-toetsing aanleg dam in de Gulp te Slenaken.

Conclusie:

a. Overstromingen, wateroverlast en waterschaarste

De Gulp is niet in staat gebleken om afvoeren zoals deze na hevige regenval zijn opgetreden op 28 juli 2012 zonder overstromingen met bijbehorende water- en modderoverlast te verwerken. Door het waterschap is daarom een optimalisatiestudie uitgevoerd om de ligging van de dam, de doorstroomopening en de bijbehorende inundatieduur nader te preciseren. Mede op basis hiervan is de locatie van de dam bepaald en kan Slenaken, alsmede de benedenstrooms van Slenaken gelegen kernen, van overlast zoals in juli 2012 opgetreden, zoveel mogelijk worden gevrijwaard. Na aanleg van de dam kan een hoeveelheid water tijdelijk worden vastgehouden die is gerelateerd aan een zogenaamde maatgevende bui die een keer in de 100 jaar kan vallen. Het in het retentiebekken opgevangen water wordt via de duiker vertraagd aan het watersysteem doorgegeven. Een (gering) deel van het te bergen water kan in de bodem infiltreren, echter het overgrote deel blijft in het watersysteem aanwezig zonder dat overlast door grote hoeveelheden afstromend water wordt veroorzaakt. De kans op wateroverlast neemt daarmee sterk af. Deze wijziging geeft daarmee invulling aan de volgende beleidsplannen/opgaven:

- Waterbeheersplan Waterschap Roer en Overmaas 2010-2015;
- Kaderrichtlijn Water;

- Nationaal Bestuursakkoord Water;
- Waterbeheer 21e eeuw

b. Chemische en ecologische kwaliteit

De primaire functie van het retentiebekken is waterberging ter voorkoming en beperking van wateroverlast. Daarnaast heeft het een secundaire functie doordat op kleinere schaal potenties ontstaan om natuur te ontwikkelen.

De toetsing van de effecten van de dam en knijpconstructie heeft plaats gevonden op basis van de zogenaamde wezenlijke kenmerken en waarden van de Goud- en Zilvergroene Natuurzone. Samengevat luiden de conclusies met betrekking tot de (mogelijke) effecten op deze kenmerken en waarden als volgt:

- De bij het gebied behorende natuurkwaliteit en areaal worden door het fysieke ruimtebeslag van de dam en het daardoor tijdelijk optredende fenomeen inundatie marginaal beïnvloed. Zo kan ook na aanleg van de dam een goede uitgangssituatie voor de ontwikkeling van dotterbloemgrasland in stand worden gehouden.
- De aanwezige geomorfologische en aardkundige waarden en processen worden zoveel mogelijk gerespecteerd.
- Van permanente effecten op de waterhuishouding is geen sprake.
- Voor de effecten op de kwaliteit van bodem, water en lucht speelt met name de kwaliteit van het water in de Gulp een rol. De meeste inundaties zullen in de winter optreden, wanneer de grondwaterstand hoog staat en de mineralenhuishouding goed in balans gehouden kan worden door de constante aanvoer van basen en een zekere mate van afvoer van nutriënten die plaatsvindt via de lucht en via kwel als gevolg van bodemprocessen. Omdat de hydrologie in het gebied niet verstoord is kan verruiging na een zomerinundatie worden tegengegaan door intensiever te maaien. Zo kan ook na aanleg van de dam een goede uitgangssituatie voor de ontwikkeling van dotterbloemgrasland in stand worden gehouden. De luchtkwaliteit ondervindt geen gevolgen door aanleg van de dam en het creëren van het retentiebekken.
- De rust en stilte in het gebied worden alleen tijdens de uitvoering van de werkzaamheden (tijdelijk) verstoord.
- Ten aanzien van de aanwezige natuurdoeltypen levert de dam geen significante wijziging van de donkerte noch van de openheid van het gebied op.
- De landschapsstructuur van het Gulpdal wordt door de aanleg van de dam weliswaar aangetast, echter vanuit Slenaken blijft de continuïteit van het dal herkenbaar.
- De dam wordt als bijzonder element in het landschap vorm gegeven. Daarmee krijgt de dam een zekere attractiviteit die bijdraagt aan het vormen van een nieuwe belevingswaarde in het Gulpdal.

c. Gevolgen maatschappelijke functies watersystemen

Doordat het retentiebekken piekafvoeren van oppervlakkig afstromend regenwater aftopt wordt water- en/of modderoverlast benedenstrooms ervan voorkomen of beperkt. Hierdoor blijft overlast op wegen, in of bij bebouwing, aan overige infrastructuur e.d. achterwege dan wel beperkt. Opruim- en herstelwerkzaamheden na hevige regenbuien door waterschap, gemeenten en particulieren zal daarmee sterk beperkt worden. De anders hiermee gemoeide kosten worden derhalve bespaard.

e. KRW-toetsing

De KRW-toetsing voor de aanleg van de groene dam in de Gulp te Slenaken heeft plaats gevonden aan de hand van een eerste beoordeling en een nadere beoordeling

van de voorgenomen activiteiten. Na toetsing van de voorgenomen activiteit aan de hand van de bij deze beoordelingen behorende stappen kan worden geconcludeerd dat de aanleg van de dam in de Gulp bij Slenaken:

1. Alleen een lokaal negatief effect heeft;
2. De effecten op de fysisch-chemische waterkwaliteit en de biologische kwaliteits-elementen afwezig of gering van omvang zijn;
3. Het effect minder is dan 1% van het areaal van het waterlichaam;
4. Door het opstellen en uitvoeren van een Beheer- en Onderhoudplan, waarin de natuurlijke omstandigheden op andere locaties worden verbeterd, kan de ingreep worden gecompenseerd.

3 Uitvoerbaarheid

3.1 *Planologische inpassing*

Op grond van de Wet ruimtelijke ordening (Wro) is voor de uitvoering van de geplande werken een omgevingsvergunning vereist. Deze is op 15 december 2014 bij de gemeente Gulpen-Wittern aangevraagd. Als onderdeel van de omgevingsvergunning is tevens de kapvergunning voor de ten behoeve van de aan te leggen dam te rooien bomen aangevraagd. Toetsing aan vigerende gemeentelijke bestemmingsplannen vindt op deze wijze plaats.

3.2 *Andere noodzakelijke vergunningen en relevante besluiten*

Vanwege onder andere het voorkomen van de dam in de nabijheid van de aan te leggen dam is een ontheffing ex artikel 75 Flora- en Faunawet noodzakelijk. Deze ontheffing is op 25 november 2014 bij de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland aangevraagd.

Omdat de dam ligt in het Natura2000-gebied Geuldal is eveneens een vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 noodzakelijk. De aanvraag voor deze vergunning is op 25 november 2014 bij de provincie Limburg ingediend.

Naar aanleiding van dit projectplan dient de Legger van het Waterschap Roer en Overmaas te worden aangepast. De legger bestaat uit kaarten en teksten. In de legger vindt de juridische vastlegging plaats van zaken als de ligging, vorm, afmeting en constructie van wateren en waterkeringen. Ook worden daarin de zogeheten waterregulerende kunstwerken vermeld zoals stuwen, afsluiters en verdeelwerken. De legger is bepalend voor de verplichtingen over en weer tussen het waterschap en burgers op het gebied van de instandhouding van de waterstaatswerken. Voor alle waterstaatswerken gelden regels voor diverse activiteiten. Deze regels zijn vastgelegd in de Keur van het Waterschap Roer en Overmaas. Op grond van de Keur mogen door derden geen activiteiten aan of bij waterstaatswerken worden uitgevoerd zonder vergunning van het waterschap (watervergunning). Ook kunnen in de legger onderhoudsverplichtingen worden geregeld.

Bij een apart besluit tot leggerwijziging zullen voor zover nodig de wijzigingen als gevolg van dit projectplan in de legger worden opgenomen.

De door instanties te verlenen vergunningen zijn allen onderhevig aan een vergunningprocedure waarbij derden een zienswijze kunnen indienen. Vooralsnog wordt er van uit gegaan dat de vereiste vergunningen voor definitieve aanleg van de dam worden verkregen.

3.3 *Planning*

De voorbereidingen ten behoeve van de aan te leggen dam lopen tot en met medio 2015. De uitvoering is gepland tussen juli en november 2015. Indien de aangevraagde vergunningen niet voor juli 2015 zijn verleend is uitstel van de uitvoering naar juli 2016 mogelijk noodzakelijk.

3.4 *Overige uitvoeringsaspecten*

In het kader van de voorbereiding van het project zijn (voor)onderzoeken uitgevoerd die noodzakelijke informatie ten behoeve van de uitvoering verschaffen. De volgende (onderzoek)rapporten zijn hierdoor beschikbaar:

- 'Archeologisch bureauonderzoek en IVO-O verkennende vorm hoogwaterbescherming Slenaken, gemeente Gulpen-Wittem' d.d. 30 november 2014, uitgevoerd door Geonius Archeologie te Schinnen (Archeologische Rapporten Geonius 2);
- 'Verkennd bodemonderzoek en geotechnisch onderzoek ter plaatse van de locatie hoogwaterbescherming Slenaken / Aanleg dam Gulp te Slenaken in de gemeente Gulpen-Wittem' d.d. 21 november 2014, uitgevoerd door Geonius Milieu BV te Schinnen;
- 'Toelichting aanvraag omgevingsvergunning voor Retentiebekken Slenaken', d.d. 9 december 2014, opgesteld door Bureau Verbeek landschapsarchitectuur/ecologie/stedelijk ontwerp te Gulpen;
- 'Verslag schouw mogelijk te rooien bomen Retentiebekken Slenaken', d.d. 6 november 2014, van Bureau Verbeek landschapsarchitectuur/ecologie/stedelijk ontwerp te Gulpen;
- 'Onderzoek actuele bewoningsstatus dassenburcht voor Retentiebekken Slenaken', d.d. 17 november 2014, van Bureau Verbeek landschapsarchitectuur/ecologie/stedelijk ontwerp te Gulpen;
- 'Projectplan ontheffingsaanvraag Flora- en Faunawet voor Retentiebekken Slenaken', d.d. 19 november 2014, opgesteld door Bureau Verbeek landschapsarchitectuur/ecologie/stedelijk ontwerp te Gulpen;
- 'Verkennd natuurwaardenonderzoek voor Retentiebekken Slenaken', d.d. 2 oktober 2013, aangevuld 8 september 2014, van Bureau Verbeek landschapsarchitectuur/ecologie/stedelijk ontwerp te Gulpen;
- 'Verslechterings- en verstoringstoets t.b.v. NBW1998 voor Retentiebekken Slenaken', d.d. 23 januari 2014, aangevuld 19 november 2014, van Bureau Verbeek landschapsarchitectuur/ecologie/stedelijk ontwerp te Gulpen.

4 **Risico's**

De voor de uitvoering vereiste gemeentelijke omgevingsvergunning is aangevraagd. Omdat tijdens de omgevingsvergunningprocedure door derden zienswijzen ingediend kunnen worden blijft hier een risico aanwezig dat de vergunning uiteindelijk niet wordt verkregen, of later wordt verkregen waardoor uitloop op de planning plaatsvindt.

In het kader van de procedures ter verkrijging van de ontheffing ex artikel 75 Flora- en Faunawet en ter verkrijging van de vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 kunnen eveneens door derden zienswijzen worden ingediend. Ook hier is derhalve een risico aanwezig dat de vergunning niet dan wel later wordt verkregen.

De gesprekken met de grondeigenaren waar de dam aangelegd moet worden zijn in december 2014 gestart. De dam ligt deels op grond van twee particuliere grondeigenaren, deels op grond van Staatsbosbeheer en deels op grond van het Waterschap Roer en Overmaas. Van een particulier is het eigendom van de noodzakelijke grond

inmiddels overgenomen. Van de tweede particulier en van Staatsbosbeheer is dit nog niet het geval.

5 Procedure

Na definitieve vaststelling kan degene wiens belang rechtstreeks bij het projectplan is betrokken tegen dit projectplan beroep instellen conform artikel 8.1 Algemene wet bestuursrecht. Hij dient daartoe binnen zes weken na bekendmaking van het projectplan beroep in te stellen bij de rechtbank. Het beroepschrift dient te zijn ondertekend en dient tenminste te bevatten: de naam en het adres van de indiener, de dagtekening, een omschrijving van het projectplan waartegen het beroepschrift is gericht en de gronden van beroep. Geen beroep kan worden ingesteld door een belanghebbende aan wie redelijkerwijs kan worden verweten dat hij geen zienswijzen over het ontwerp van dit projectplan naar voren heeft gebracht. Een beroepschrift moet in tweevoud worden gericht aan de rechtbank Limburg, sector bestuursrecht, Postbus 950, 6040 AZ Roermond, onder overlegging van een afschrift van dit projectplan.

Aangezien het instellen van beroep geen schorsende werking heeft (dat wil zeggen dat het projectplan direct in werking treedt), kan een verzoek om voorlopige voorziening (schorsing) worden ingesteld indien onverwijlde spoed, gelet op de betrokken belangen, dat vereist. Dit verzoek moet worden gericht aan de Voorzieningenrechter van de Rechtbank Limburg, op het bovengenoemde adres. Een voorwaarde hiervoor is dat ook beroep wordt ingesteld. Voor de behandeling van het beroep en/of het verzoek tot voorlopige voorziening is griffierecht verschuldigd.

6 Contactpersoon uitvoering

De heer W. Coenen treedt op als projectleider vanuit het Waterschap Roer en Overmaas.